

APPONYI GÉRALDINE, AZ ALBÁN SISI EGY MAGYAR GRÓFKISASSZONY ÚTJA AZ ALBÁN TRÓNRA

HEIL KRISTÓF MIHÁLY

Az MTA-ELTE Jogtörténeti
Kutatócsoport (ELKH) blogja

A SZERZŐ:

DR. HEIL KRISTÓF MIHÁLY

Az MTA-ELTE

JOGTÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT
TUDOMÁNYOS SEGÉDMUNKATÁRSA

HEILKRISTOF@GMAIL.COM

2022. május 23.

Aki a magyaroknak a bajor származású Wittelsbach

Erzsébet Amália Eugénia, közismertebb nevén Sisi, az az albánoknak a magyar *Apponyi Géraldine, a fehér rózsza*. Míg Sisi 1854-ben Ferenc József osztrák császár és magyar királyhoz, addig Géraldine 1938-ban I. Ahmed Zogu albán királyhoz ment férjhez, és Albániában mind a mai napig nagy tiszteletnek örvend.

De hogy lesz egy magyar grófkisasszony Albánia

királynője? Miért választott magának a független Albánia első királya magyar feleséget? Érdek- vagy szerelmi házasság volt-e az övék? Volt-e diplomáciai és külpolitikai jelentősége ennek a frigynek? Jelen rövid írásomban e kérdésekre és a házasság előzményeire keresem a választ.

Az albán közvélemény napjainkban nagy rokon- szenvvel tekint hazánkra.

Szimpatiajuk két okra vezethető vissza. Egyrészt a közös történelmi emlékek: elsősorban a török ellenes harcok, amikor Albánia és Koszovó nemzeti hőse, *Szkander bég* (Kasztrióta György) *Hunyadi János* magyar kormányzóval vállalt vállnak vetve védték Európa déli kapuját az oszmán hódítókkal szemben,¹ majd – főhősnőnk – Apponyi Géraldine Albániába házasodása és az albán nép iránt érzett őszinte szeretete az, amit a mai napig nem felejtettek el a kis balkáni országban. Ezen túlmenően, a rendszerváltozást követő magyar kormányzatok mind támogatták Albánia európai integrációs törekvéseit.

A török impérium alatti viszontagságos évszáza- dokat követően

Albánia a 20. század elején egyenesedhetett fel, és 1912-ben vívta ki függetlenségét. Az önálló Albániát megteremtő kivételes államférfi, Ahmed Zogu volt, aki miniszterelnökként (1922–1924), köztársasági elnökként (1924–1928) és 1928-tól I. Zog néven megválasztott királyként szolgált hazáját. A független albán monarchia első uralkodója egységesítette és korszerűsítette az országot. Vallási türelmet hirdetett,² kiépítette az ország oktatási hálózatát, megerősítette a közbiztonságot. S bár az ország *de jure* szuverén volt, *de facto* egyre nehezebben tudta magát függetleníteni a térségben befolyását egyre nyíltabban kiépítő Olaszországgal szemben.³

Nem véletlen tehát, hogy Zogu király koronázását követően – hatalma meg-

szilárdítása végett – azonnal törekedett a dinasztiaalapításra. A nőtlen uralkodó a házassággal és az abból származó utódlással kívánta megerősíteni legitimitását. Jól tudta, hogy Albánia hagyományos – archaikus középkori – társadalma elvárta uralkodójától a királyi frigyet, így hamar neki is látott a megfelelő ara kiválasztásához. Zogu már az 1920-as években feladatult adta diplomatáinak és ügynökeinek, hogy megfelelő feleségjelöltet találjanak a számára.⁴

1928 októberére már Budapestre is elért a hír, hogy Zogu „most valamely más, fényesebb házasság tervét szövögeti”.⁵ Báro Villani Frigyes római magyar követ, – aki Albániában is képviselte Magyarországot – jelentéseiben tucatnyi feleségjelölről számolt be, amelyekről a nyugat-európai bulvársajtó is előszeretettel beszámolt.⁶ Számos botrányos viszonyt követően tanácsadói már szinte könyörögtek neki, hogy állapodjon meg, majd jó néhány nyugat-európai hercegisasszonynak is bemutatják, sőt, még az erdélyi birtokokkal rendelkező magyar Mikes Hanna grófnő, Bethlen István miniszterelnök rokona is a kiszemeltek között volt. Zogu házasságával egyaránt kívánta az olasz befolyást is hártani, ezért Ciano olasz külügyminiszter összes házassági ajánlatát visszautasította. Villani követ jelentésében így értékelte Zogu mozgásterét: „Ismervén az albánoknál általánosan elterjedt olaszgyűlöletet, amely annak a nagyhatalomnak szól, mely pénzt ad, de felfogásuk szerint nem eleget, azt

hiszem hogy Zogu, aki feltétlenül intelligens ember, nem fog kötni, és más olasz menyasszonyjelöltet is vissza fog utasítani, mert egy olasz királyné rendkívül megnehezítené a helyzetét és lerontaná népszerűségét.” Majd úgy folytatta, hogy „viszont nem vehet más nemzetiségű feleséget sem, mert attól tart, hogy az újabban ismét jelentékeny olasz támogatás ez esetben elmaradhatna, vagy legalábbis csökkenhetne.”⁷

Végül szinte mentőövként érkezett számára Apponyi Geraldinénal való megismerkedése, s egyszersmind azonnali szerelembe esése. S bár az olasz csizma egyre erősebben taposta Albánia földjét, az 1925-től rendszerített olasz kölcsönök (amelyek nélkül Albánia képtelen lett volna eltartani önmagát) és az 1926-os ún. barátsági szerződés egyszersmind megkötötte az uralkodó kezét, amíg nem adódott lehetőség – az addigra már szintén az olaszokkal aktív, baráti viszonyban lévő – magyar frigre. Ezt a kompromisz-

szumot Mussolini is el tudta fogadni, akinek áldását jól mutatja, hogy az 1938. április 27-i tiranai esküvőn a férj tanúja a duce veje, Ciano miniszter volt és nászajándékba négy aranyozott bronzvázát is küldött. Érdekesség, hogy Horthy Miklós kormányzó két lipicai lovat és az olasz király művészi szobrát ajándékozta az ünnepelteknek, míg Hitler egy Mercedes személyautót küldött az ifjú párnak.⁸

Szűk egy évvel a királyi nász után 1939. április 5-én százegy ágyúdörgés vitte a hírt: megszületett Leka trónörökös. Rövid lehetett azonban a királyi pár és az ország öröme, mert egy még azon a napon kelt ultimátum értelmében Albánia Olaszország protektorátusává vált.⁹

A királyi pár menekülni kényszerült. Géraldine az emigrációban végig kitartott beteges férje mellett, akihez 1961-es halálát követően is hűsége maradt. Majd csak 2002-ben – halála előtti hónapokban – költözhetett haza választott otthonába Albániába, ahol mind a mai napig nagy kultusz övezi, ami hozzájárul a magyar-albán baráti viszonyhoz.

Hivatkozások:

¹ Hunyadi emléket Kruja, albán történelmi város Vármúzeumában, valamint Tiranában, az albán fővárosban egyaránt őrzik mind a mai napig. Bővebben lásd: Réti György: Albánia sorsfordulói. Budapest, 2000, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, 22–30. pp.

² Szimbolikus, hogy trónra lépésekor a Bibliára és a Koránra is felesküdt.

³ Bővebben lásd Gárdos Miklós: Magyar királyné a tiranai trónon. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1990. 38–56. pp.

⁴ Gárdos, 1990. 54. p.

⁵ Gárdos idézi Ugo Sola, egy olasz diplomata információira hivatkozó Hory András római magyar követet. Gárdos, 1990. 54. p.

⁶ Réti György: Apponyi Geraldine. Elérhető: <https://rubicon.hu/cikkek/apponyi-geraldine> Utolsó letöltés ideje: 2022. május 19.

⁷ Gárdos idézi Villani Frigyes levelezését. Gárdos 1990, 56. p.

⁸ Réti György: Apponyi Geraldine. Magyar királyné Albánia trónján. Elérhető: <https://rubicon.hu/cikkek/apponyi-geraldine> Utolsó letöltés ideje: 2022. április 25.

⁹ Réti György: Apponyi Geraldine. Magyar királyné Albánia trónján. Elérhető: <https://rubicon.hu/cikkek/apponyi-geraldine> Utolsó letöltés ideje: 2022. április 25.

Képek elérhetősége:

1. oldal: Apponyi Geraldine és I. Zogu albán király esküvője 1938. április 27-én. Fortepan / Kármentő Éva. <https://fortepan.hu/hu/photos/?id=131095> 2022. 5. 21.
2. oldal: Xhelal Zogu herceg, I. Zogu albán király féltestvérének a villája. Apponyi Geraldine itt lakott az esküvője alkalmával. Fortepan / Bojár Sándor <https://fortepan.hu/hu/photos/?id=177116> 2022. 5. 21.